доступа: http://www.computera.ru/compunity/femida/21747]
13. Петренко П. Гальмування динамічного розвитку — результат низької ефективності управління / П. Петренко // Голос України. — 2012. — 25 травня.
14. Franks Albert. Nanotechnology / A. Franks // Phys. E: Sci. Instrum. — 1987 J. 20, P. 1442—1451.
15. Borner K. Mapping the Structure and Evolution of Science. Knowledge in Service to Health: Leveraging Knowledge for Modern Science Management [Electronic resource] / K. Borner // URL : http://grants.nih.gov/grants/km/oerrm/oer_km_events/borner. pdf].
16. Drexler K. Eric. Molecular engineering: An approach to the development of general capabilities for molecular manipulation / K. Eric Drexler // Proc. Natl. Acad. Sci. USA. — 1981. — Vol. 78. — No. 9. — P. 5275—5278.
17. Tesla M. Wonders of the future / M. Tesla // Collier's Weekly, 1916. — P. 1—8.
18. Tesla M. Energy of our future / M. Tesla // Everyday Science and Mechanics, 1931. — P. 1—21.
19. Taniguchi Norio. On the Basic Concept of NanoTechnology / N. Taniguchi. — Tokyo: Proc. ICPE, 1974. — P. 18—23.
20. Tim. Geist. Нанотехнологии / T. Geist // [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.medem.kiev.ua/page.php?pid=1955.

V. D. BUDAK, I. T. KYSCHAK, I. V. GOLIKOV
Mykolaiv

STRATEGIC BASES OF ECONOMIC DEVELOPMENT ON THE INFORMATION TECHNOLOGY AND TECHNOLOGICAL PRINCIPLES

Development of scientific and technological progress based on the understanding and using advanced information and innovation technology's. Acceleration of the environmental country performance require using the new information resources that are associated with the creation, accumulation, processing of information and its transformation into innovation for direct use in various fields of business.

Keywords: information technology, nanotechnology, economic development.

В. Д. БУДАК, И. Т. КИЩАК, И. В. ГОЛИКОВ
г. Николаев

СТРАТЕГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ РАЗВИТИЯ ЭКОНОМИКИ НА НОВЕЙШИХ ИНФОРМАЦИОННО-ТЕХНОЛОГИЧЕСКИХ ОСНОВАХ

В статье показаны перспективные направления развития экономики базирующиеся на новейших информационно-технологических принципах.

Ключевые слова: информация, технология, нанотехнологии, экономическое развитие.

Стаття надійшла до редколегії 15.01.2014

УДК 657.446

Т. А. БУРОВА, О. М. ВОЛКОВИЦЬКА
м. Миколаїв

УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ПОДАТКОВИХ ПЛАТЕЖІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Наведено результати дослідження практики організації обліку податкових платежів на підприємстві та їх гармонізація з фінансовим обліком; розроблено шляхи удосконалення облікової політики щодо податків і зборів; в тому числі інформаційні моделі обліку податкових доходів і витрат в складі податку на прибуток.

Ключові слова: *податкові платежі, облікова політика, облік, доходи, витрати, облікові регістри, податкова звітність, гармонізація.*

Постановка проблеми. Податки, які сплачують суб'єкти господарської діяльності, прямо або опосередковано впливають на фінансові результати підприємств, установ, на яких, згідно з діючими нормативними документами, покладено обов'язок сплачувати загальнодержавні та місцеві податки і збори. Тому неповне нарахування і сплата податків, несвоєчасне складання податкової звітності, помилки при організації обліку податкових платежів передбачають застосування фінансових санкцій, стягнення штрафів, нарахування і сплату пені з боку платників податків. В сучасних умовах ринкових відносин особливо

актуальною є роль обліку і аналізу податкових платежів, як невід'ємної частини системи управління діяльністю підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження теоретичних і практичних основ обліку податкових платежів висвітлено в працях вчених Ф. Ф. Бутинця, Б. І. Валуєва, О. О. Василик, В. П. Вишневського, З. В. Гуцайлюка, А. Г. Загороднього, М. М. Коцупатрого, Ю. А. Кузьмінського, А А. Мазаракі, О. І. Малишкіна, Я. В. Соколова, В. В. Сопко, В. О. Шевчука, М. Г. Чумаченко та інших. Однак, не зменшуючи цінності одержаних результатів науковців при вивченні теоретичних аспектів організації обліку, доцільні розробки окремих об'єктів податкових платежів, гармонізації теорії і практики обліку, дослідження проблематики податкових платежів в інформаційних системах підприємств, установ як підґрунтя для прийняття фінансово-економічних рішень.

Постановка завдання. Метою статті є обґрунтування теоретичних та практичних питань обліку податкових платежів, їх гармонізації з фінансовим обліком, розробка практичних рекомендацій по вдосконаленню форм і змісту податкової звітності для прийняття економічних рішень в процесі контролю за діяльністю підприємств.

Виклад основного матеріалу. Згідно вимог Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» [1] основою організації та методології обліку є облікова політика підприємства, яка має включати методи і процедури ведення фінансового, управлінського обліку і обліку податкових платежів (податковий облік). В сучасних умовах господарювання показники бухгалтерського обліку максимально повинні використовуватися для складання податкової звітності, задовольняти інформаційні потреби податкових органів по нарахуванню і своєчасності сплати податків та зборів кожної юридичної і фізичної особи.

При розробці наказу про облікову політику пропонується включення окремого розділу «Організація обліку податкових платежів» та формування внутрішнього положення про податковий облік на підприємстві. Це дозволить нівелювати значні відмінності між фінансовим і податковим обліком активів, зобов'язань, складання різних форм звітності, які не урегульовані законодавчо-нормативними документами України. Пропонуємо включати до вказаного розділу облікової політики кожного підприємства описати наступні елементи:

1) Робочий план рахунків – визначити рахунки і субрахунки для кожного виду платежів і зборів (рахунки 64, 70, 90 та інші). Наприклад, облік розрахунків за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням, виходячи з практики їх нарахування та каналам сплати, на наш погляд, обліковувати на рахунку 645 замість 65 «Розрахунки за страхуванням». Це буде відповідати призначенню, структурі даних зборів, а також дозволить спростити організацію фінансового і податкового обліку даних платежів.

2) Графік документообігу документів – описати рух кожного первинного і зведеного документу, облікового регістра до складання податкової звітності. У зв'язку з переходом підприємств України в 1997 і 2011 рр. на нові системи оподаткування змінився також порядок визначення розміру оподаткованого прибутку, величина якого відрізняється від прибутку, розрахованого за даними фінансового обліку. В діючих нормативних документах, наприклад в розділу 3 Податкового кодексу України (ПКУ) відсутні описання складу зведених документів, облікових регістрів з реєстрації податкових доходів і витрат [2]. Склад суми доходу визначено розділу 3 ст. 14 ПКУ, відповідно до якої він включає загальну суму доходу платників від усіх видів діяльності, отриманого (нарахованого) у грошовій, матеріальній і нематеріальній формах як на території України, так і за її межами. У бухгалтерському обліку такі операції відображуються записами в регістрах бухгалтерського обліку по дебету рахунків обліку коштів і кредиту рахунків обліку розрахунків чи реалізації. З іншого боку, сума нарахованих доходів відповідає вартості відвантаженої продукції, товарів, робіт, послуг.

Відповідно до ПКУ (розділу 3 ст. 14) витрати представляють суму будь-яких витрат у грошовій, матеріальній чи нематеріальній формі, що здійснюються для ведення господарської діяльності платника податків, в результаті яких відбувається зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або

збільшення зобов'язань, у наслідок чого відбувається зменшення власного капіталу (крім змін капіталу за рахунок його вилучення або розподілу власником). Таким чином, виникає необхідність окремого обліку податкових доходів і витрат.

Податковий облік доходів, собівартості реалізованої продукції, товарів, робіт і послуг, інших витрат пропонується вести щомісячно в журналах або спеціальних відомостях, де передбачити додаткову графу в розрізі аналітичних рахунків. Для узагальнення складових обліку податку на прибуток необхідно на основі журналів або відомостей складати Книгу обліку доходів і витрат наростаючим підсумком з початку року. Книгу треба поділити на дві частини: I – облік доходів, II – облік витрат господарської діяльності, де в розрізі місяців звітного року і кожного елементу доходів або витрат формувати загальну суму. Така схема книги дозволить сконцентрувати всю облікову інформацію за рік в одному обліковому регістрі і спростить заповнення податкової звітності (рис. 1).

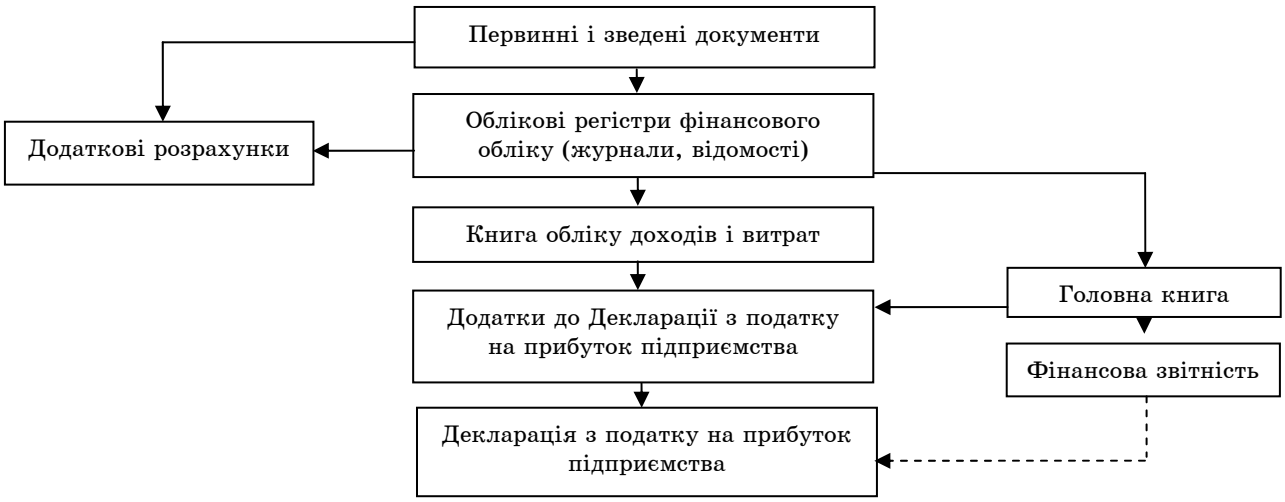

Рис. 1. Інформаційна модель обліку податкових доходів і витрат в складі податку на прибуток

Одним з проблемних питань організації і фінансового, і податкового обліків є удосконалення облікового регістру по нарахуванню амортизації основних засобів. Так як типові форми розрахунків не відповідають діючим методам нарахування зносу основних засобів згідно П(С)БО 7 і ПКУ: прямолінійному, зменшення залишкової вартості, прискореному зменшенню залишкової вартості, кумулятивному, виробничому, ми пропонуємо складати Відомість нарахування амортизації основних засобів, яку необхідно затвердити внутрішнім Положенням організації податкового обліку і Наказом про облікову політику підприємства. Даний регістр буде призначений для щомісячного нарахування зносу необоротних активів в розрізі прийнятих на підприємстві методів і також використовуватися для заповнення спецдодатку до Декларації з податку на прибуток підприємства.

Проведене дослідження нормативних документів України по оподаткуванню показує, що єдиним податком, до якого розроблено всі первинні документи (податкові накладні), облікові регістри (реєстри отриманих та виданих податкових накладних), звітність, є податок на додану вартість (ПДВ) (рис. 2).

Практика організації податкового обліку показує, що облікові регістри мають залежати від системи оподаткування підприємства. Так, облік податкових платежів в умовах оподаткування підприємства за спрощеною системою має значно менше відмінностей від фінансового обліку, ніж облік податкових платежів в умовах оподаткування податку на прибуток. Використання вказаних облікових регістрів для обліку податкових платежів дасть змогу контролювати склад доходів, витрат, податкових зобов'язань (кредиту) з ПДВ, одночасно покращуючи якість та інфор-

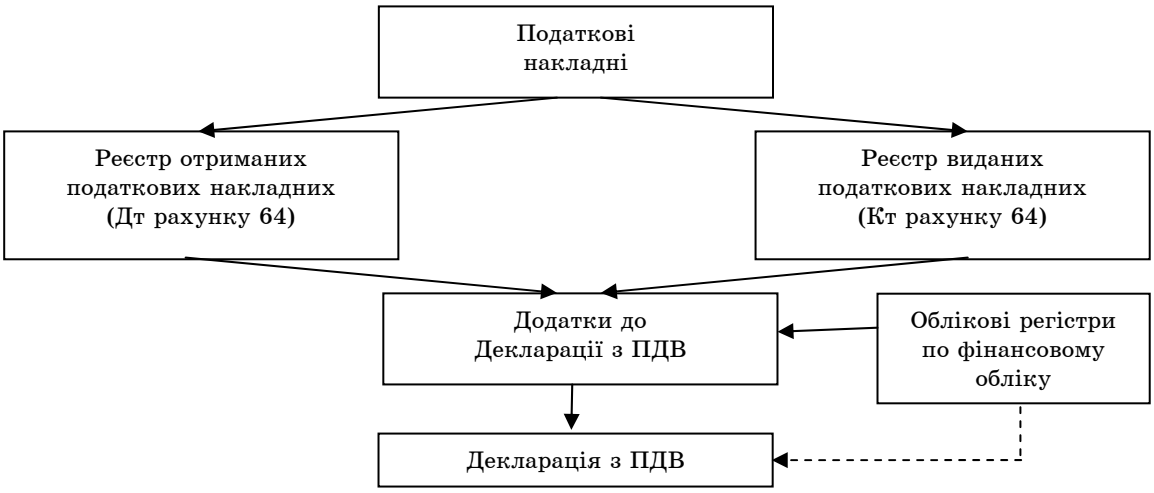

Рис. 2. Інформаційні потоки обліку ПДВ

маційне забезпечення показників, що відображаються у податковій звітності.

3) Оцінка запасів – описання методів списання запасів, що використовуються на підприємстві (середньозваженої собівартості, ідентифікованої собівартості, нормативних витрат, ціни продажу, ФІФО) згідно П(С)БО 9 «Запаси». При цьому, на наш погляд, доцільно повністю гармонізувати організацію фінансового і податкового обліку по вибуттю матеріалів, сировини, прийняти одні й ті ж методи і звузити їх до мінімум. Це дозволить також скоротити витрати на ведення бухгалтерського обліку.

4) Момент виникнення доходів, витрат, податкового кредиту і зобов'язань з ПДВ – описати згідно з діючим податковим законодавством.

5) Амортизаційні нарахування необоротних активів – також доцільно як і при оцінці запасів використовувати одні і ті ж методи в податковому і фінансовому обліку, що значно скоротить людино-години роботи бухгалтерського апарату підприємства.

6) Облік тимчасових різниць – описати згідно діючих нормативних документів та з виділенням в робочому плані рахунків підприємства спеціальних субрахунків, розробити методичні рекомендації з обліку тимчасових різниць відповідно до технологічних особливостей підприємства.

7) Методика визнання безнадійної дебіторської і кредиторської заборгованостей – описати порядок списання безнадійної заборгованості з використанням бухгалтерських рахунків (36, 63, 68, 64) та корегування податкових доходів, витрат і податкового кредиту з ПДВ.

8) Комп'ютерне забезпечення (автоматизація обліку) – використання раціональної ефективної програми з обліку податкових платежів підприємства.

Зміст і структура облікової політики підприємства в розділі «Організація обліку податкових платежів» повинна в основному відповідати законодавчим і нормативним актам та висвітлювати ті моменти, які відсутні в ПКУ [3].

Аналіз системи організації обліку на підприємствах Південного регіону України показує відсутність чіткого визначення посадових обов'язків економіко-облікового апарату по веденню податкового обліку. Окремі науковці пропонують структурувати різні відділи бухгалтерської служби (розрахунковий, фінансових результатів, грошових коштів, необоротних активів та інші) відособлюючи бухгалтера з податкового обліку [3]. На нашу думку, це здійснювати нераціонально, так як практика ведення фінансового, управлінського і податкового обліку показує, що спеціаліст з обліку доходів по реалізації продукції, товарів, послуг або по обліку виробничих та інших витрат краще інших спеціалістів може в короткий термін визначити повний склад тієї чи іншої складової податку на прибуток. Тому розподіл обов'язків з обліку податкових платежів пропонуємо забезпечити частково між працівниками бухгалтерської служби, що сприятиме складанню неупередженої і правдивої інформації про діяльність підприємства.

Проведені дослідження складу і змісту податкової звітності показують, що окремі показники дублюються в додатках, розрахунках та деклараціях, не містять суттєвого інформаційного навантаження і є громіздкими, вимагають значної кількості часу для їх складання. Крім того, показники податкової звітності не повно характеризують дійсний фінансовий стан підприємства і вимагають не тільки значних трудозатрат для заповнення і перевірки, а й нераціонального витрачання великої кількості паперу.

Одна група вчених пропонує для удосконалення звітності доповнити примітки до річної фінансової звітності розділом XIV «Податки, збори, внески», що містить інформацію про стан розрахунків за податковими платежами [3]. Однак, надання такої інформації зовнішнім користувачам не відповідає призначенню фінансової звітності як підсистеми інформації для внутрішніх користувачів з метою прийняття управлінських рішень.

Друга група вчених для удосконалення інформаційного забезпечення процесу прийняття економічних рішень щодо податкових платежів пропонує впровадження Звіту про стан податкових платежів підприємства, в якому формуються обліково-аналітичні показники, необхідні для аналізу системи управління податковими платежами та податковим середовищем підприємства [4]. На наш погляд, доцільно складати Примітки до податкової звітності, як це зазначено в П(С)БО, що регламентує складання фінансової звітності. Запропонований документ представляє інформацію керівництву підприємства про стан заборгованості за окремими податками та зборами, суми нарахованих та сплачених податків і зборів, нарахування штрафних санкцій щодо несплати або простроченої сплати податків та зборів.

Складання приміток до податкової звітності дозволить деталізувати інформацію до рівня, необхідного для прийняття управлінських рішень щодо податкових платежів, врахування можливості контролю показників у податковому середовищі підприємства.

Проведене дослідження свідчить, що складанню податкової звітності на підприємствах приділяється значно більша увага, в порівнянні з фінансовою та статистичною звітністю. Це пояснюється тим, що, по-перше, податковими органами перевіряється достовірність формування бази оподаткування в основному за даними податкового обліку і, в окремих випадках, за даними фінансового обліку. Аналіз складу і структури податкової звітності показує, що інформація щодо більшості загальнодержавних і місцевих податків та зборів дублюється, зокрема, спочатку подається у спеціальних додатках, а потім відображається у податкових деклараціях по ПДВ, податку на прибуток підприємства та інших. Крім того, значна кількість додатків, що подаються одночасно з податковими деклараціями, не містять суттєвого інформаційного навантаження, а використовуються лише як допоміжні таблиці.

Для удосконалення складу та змісту форми податкової звітності запропоновано внести наступні зміни:

- спростити форми податкової звітності шляхом виключення даних, які дублюються у інших формах звітності;
- скоротити до мінімуму (1–2) окремі додатки до податкових декларацій, оскільки вони не несуть суттєвої інформації при прийнятті економічних рішень в процесі контролю діяльності підприємства.

Висновки і перспективи досліджень. Проведене дослідження методичних аспектів обліку податкових платежів дозволило зробити наступні висновки:

1) Для удосконалення обліку податкових платежів необхідна розробка відповідних організаційних принципів. Наприклад, формування в наказі про облікову політику окремого розділу «Організація обліку податкових платежів», де пропонується описати всі методичні аспекти організації податкового обліку з урахуванням технологічного процесу підприємства.

2) Для раціональної організації податкового обліку розподіл обов'язків між працівниками відділу бухгалтерського обліку, пропонується здійснити частково між усіма працівниками відділу, що дозволить забезпечити складання повної і правдивої інформації про діяльність підприємства без додаткових витрат на утримання персоналу.

3) Розроблені інформаційні моделі обліку доходів і витрат податку на прибуток та шля-

хи удосконалення форм облікових регістрів і податкової звітності, що позитивно позначаються на якості інформаційних потоків, прийняття оперативних управлінських рішень при оподаткуванні підприємства.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» № 996-XIV від 16 липня 1999 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/996-14.
2. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/ laws/show/2755-17.
3. Ткаченко Н. М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність: Підручник. — 5-те вид. допов. і перероб / Н. М. Ткаченко — К. : Алерта, 2011. — 976 с.
4. Шило В. П. Бухгалтерський облік: концептуальні основи теорії. Курс лекцій, практичних завдань та методичних вказівок з виконання контрольних робіт з використанням ПЕОМ : навчально-практичний посібник / В. П. Шило, Н. І. Верхоглядова, С. Б. Ільїна. — К. : Кондор, 2011. — 172 с.

T. A. BUROVA, O. M. VOLKOVITSKA
Mykolaiv

IMPROVEMENTS ACCOUNT OF TAX PAYMENTS IN THE ENTERPRISE

The results of the study of accounting practices at the company tax payments and harmonization of financial accounting, developed ways to improve the accounting policy in respect of taxes and dues, including information models accounting of tax revenues and expenditures as part of income tax.

Keywords: *tax payments, accounting policies, tax accounting, revenues, expenses, accounting records, tax reporting, harmonization.*

Т. А. БУРОВА, О. Н. ВОЛКОВИЦКАЯ
г. Николаев

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ОРГАНИЗАЦИИ УЧЕТА НАЛОГОВЫХ ПЛАТЕЖЕЙ НА ПРЕДПРИЯТИИ

Приведены результаты исследования практики организации учета налоговых платежей на предприятии и их гармонизация с финансовым учетом; разработаны пути совершенствования учетной политики по налогам и сборам; в том числе информационные модели учета налоговых доходов и расходов в составе налога на прибыль.

Ключевые слова: *налоговые платежи, учетная политика, учет, доходы, расходы, учетные регистры, налоговая отчетность, гармонизация.*

Стаття надійшла до редколегії 18.02.2014

УДК 657.4

Є. П. ГНАТЕНКО, Т. А. БУРОВА
м. Миколаїв

ОСНОВНІ ПІДХОДИ ЩОДО РОЗУМІННЯ СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ «ВИТРАТИ»

Наведено результати досліджень сутності та змісту поняття «витрати», здійснено аналіз даної економічної категорії. Сформовано позицію стосовно досліджуваної проблематики.

Ключові слова: *витрати, затрати, середні затрати, витрати виробництва, витрати обігу, людські витрати.*

Постановка проблеми. Виробництво та реалізація продукції будь-якого підприємства України потребують трудових, матеріальних і грошових витрат. Витрати підприємства на спожиті засоби виробництва, предмети праці й оплату праці працівників, виражені у грошовому виразі, утворюють собівартість продукції. Процес виробництва завжди пов'язаний з використанням робочої сили та засобів виробництва, які втілюються в продукті. Останній характеризується корисністю (споживною вартістю) і трудомісткістю, тобто певною кількістю затраченої праці. Чим продуктивніша праця, тим нижча трудомісткість одиниці створеного продукту. В умовах ринкової економіки виникає проблема у визначенні витрат, їх розподілу за об'єктами та забезпечення мінімізації, а це потребує управ-